

Aleg 326

Sprawozdanie.

komisji prawniczej o sprawozdaniach Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. Wydziału krajowego za czas od 1 października 1911 do 30 czerwca 1912 i za czas od 1 lipca 1912 do końca czerwca 1913 r.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14 lutego 1914 L. s. 727 przekazał Wysoki Sejm sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. komisji prawniczej, która po ich zbadaniu przedstawia swoje uwagi i wnioski.

Ze względu, że sprawy departamentu VI rozpadają się na kilka działów, dlatego komisja bierze pod rozwagę poszczególne działy.

Sprawy terytoryalne.

Przed sześciu laty zapowiedział na jednym z posiedzeń Wysokiego Sejmu c. k. Reprezentant Rządu krajowego, że dążeniem jego będzie, starać się o pomnożenie c. k. Starostw w Galicyi, celem należytego prowadzenia czynności administracyjnych w kraju.

Zapowiedź ta jak dotąd spełnia się, albowiem utworzone zostały już c. k. Starostwa w Oświęcimie, w Skolem, a obecnie na zasadzie Najwyższego postanowienia z 29 listopada 1911 utworzone zostało c. k. Starostwo w Radziechowie, które rozpoczęło swoją działalność urzędową z dniem 1 stycznia 1912 r., a obejmuje okręgi sądowe Radziechów i Łopatyn.

Jakkolwiek kreowanie nowych Starostw powolnym postępuje krokiem, to przecież jest nadzieja, że postęp w tej mierze będzie trwałem i że sprawy administracyjne należycie z właściwym pośpiechem dla dobra ludności załatwiane będą.

Komisja prawnicza nie chce wchodzić w pobudki, dla których pod względem kreowania Sądów obwodowych i powiatowych panuje u nas w kraju zastój, zastój, który powoduje utrudnienie w poszukiwaniu wymiaru sprawiedliwości, czyni to poszukiwanie sprawiedliwości kosztownem a przytem przyczynia się w wyokim stopniu do przeciążenia urzędników sędziowskich, którzy przy najlepszych chęciach nie są w stanie podołać włożonym na nich obowiązkom. To przeciążenie jest przyczyną, że bardzo wielu sędziów wytrawnych porzuca zawód szczytny sędziowski, poświęca się zawodom wolnym, napływ zaś nowych, nierutynowanych sił, mimo najszczerzych chęci, bo te widać na każdym kroku, nie odpowiada zadaniu w tej mierze, jak gdyby to po wymiarze sprawiedliwości spodziewać się należało.

Z zestawienia sądów obwodowych i powiatowych w innych krajach koronnych, a w porównaniu z ilością takich sądów w Galicyi wynika, że w innych krajach koronnych przypada na jeden sąd powiatowy przeciętnie 9.000 ludności, gdy przeciwnie w Galicyi na jeden Sąd powiatowy przypada przeciętnie 18.000 do 20.000 ludności.

Z tego wynika, że wydajność pracy jednego urzędnika sędziowskiego w Galicyi musi być raz większą, aniżeli urzędnika sędziowskiego w innych prowincjach. Sto-

sunek ten nie jest odpowiedni i nie jest zdrowy, dlatego dziwić się nie należy, że odczuwać się daje brak sił, co powoduje Prezydya apelacyjne do odnoszenia się do izb adwokackich z zachętą, aby młode siły z tego zawodu do stanu sędziowskiego wstępowały. Z tego wynika dalej, że troską powinno być c. k. Rządu, aby przystępował do kreowania nowych sądów w Galicyi, by starał się zatrzeć różnicę między siłami sędziowskimi szczęśliwszych pod tym względem prowincyi a Galicyą, w ten sposób zdejmował nadmierny ciężar urzędników sędziowskich galicyjskich z ich ramion, a niewątpliwie będzie to zachętą dla młodszych sił sędziowskich pozostania w tym zawodzie, a z drugiej zaś strony i wymiar sprawiedliwości będzie odpowiedniejszy i stanie na wysokości zadania.

W sprawozdaniu komisji prawniczej z dnia 6. lutego 1912 jest wniosek przez Wysoki Sejm uchwalony :

„Sejm ponawia uchwały swoje z lat poprzednich, dotyczące otwarcia nowych sądów obwodowych i powiatowych i wzywa c. k. Rząd, aby utworzył sądy obwodowe w Białej, Bochni, Nowym Targu i Żółkwi, tudzież Sądy powiatowe w Baranowie, Jagielnicy, Jezierzanach, Strzeliskach nowych, Uścierykach, Zawałowie, Jaryczowie, Kozłowie, Magierowie i Zakopanem“.

Na wezwanie powyższe i na wezwania z lat poprzednich, odpowiedziało c. k. Ministerstwo sprawiedliwości reskrytem z 2. czerwca 1913 l. 13.608/1913, że c. k. rząd sprawiedliwości nie zapoznaje konieczności powiększenia liczby sądów w Galicyi i starał się zawsze wedle możliwości sprawę popierać, a wynikiem tego poparcia jest otwarcie sądów powiatowych w Zakliczynie, w Bołszowcach, w Jabłonowie i w Podkamieniu.

Nadto postanowiono już otwarcie c. k. sądu obwodowego w Jarosławiu, tudzież sądów powiatowych w Krasnej i Rudniku.

Zaznacza tu komisya prawnicza, że sądy powyżej wyrażone otwarte zostały, względnie otwarte być mają na podstawie ścisłych badań przez Wydział krajowy przed rokiem 1897 prowadzonych, a wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z 15 lutego 1897 tj. po latach 16, a ta akcja ze strony c. k. Rządu, choćby też i trudności finansowe zachodziły, jak twierdzi reskrypt ministerstwa sprawiedliwości z 2 czerwca 1913, nie wskazuje na zbytnią troskę c. k. Rządu o ulepszenie wymiaru sprawiedliwości w Galicyi, co przecież z ręką na sercu i bez goryczy podnieść należy.

Co do ewentualnego utworzenia Sądów obwodowych w Żółkwi i Mielcu, które to miejscowości Wysoki Sejm już w swoich uchwałach za odpowiednie na siedziby sądów obwodowych uznał, oświadcza powyższy reskrypt ministerjalny, że w ciągu czasu pojawiły się nowe petycje i wnioski, które zdążają do zmiany miejscowości na siedziby sądów a mianowicie Mielca na Tarnobrzeg, z którą to zmianą połączone jest otwarcie sądów w Majdanie i Baranowie, względnie zaniechanie ich otwarcia a następnie zmiany Żółkwi na Rawę ruską lub na Sokal.

Dochodzenia odnośnie są w toku, dlatego ministerstwo w tym kierunku oświadczyć się nie może i postanowienie co do kreowania tych sądów byłoby przedwczesnem.

Jeżeli tak jest, to wskazanem jest szybkie przeprowadzenie dochodzeń, bo Wysoki Sejm zajął już stanowisko uchwalając, że sądy obwodowe w Mielcu i Żółkwi powinny być kreowane, od dochodzeń zaś przedsięwziąć się mających zależy, czy Sejm zajęte stanowisko zmieni lub nie.

W każdym razie komisya prawnicza stwierdza, że czy siedzibą sądu obwodowego będzie Mielec czy Tarnobrzeg, Żółkiew czy Sokal lub Rawa Ruska, to na każdy wypadek w tych dwóch okolicach Sądy obwodowe są konieczne a zwlekanie załatwienia tej sprawy bezwarunkowo na niekorzyść wymiaru sprawiedliwości i ludności wypaść musi, czego zdaniem Komisji prawniczej unikaćby należało. Z naciskiem podnosi komisya prawnicza, że czy w Nowym Targu będzie kreowany sąd obwodowy czy nie, to zachodzi nadzwyczajna potrzeba utworzenia Sądu powiatowego w Zakopanem, miejscowości klimatycznej, dzisiaj można powiedzieć światowej.

Miejscowość ta jako taka liczne stwarza interesy, które natychmiastowego załatwienia zwłaszcza ze względu na obcych wymagają. Odnoszenie się do Nowego Targu natrafia na znaczne trudności a przy tem Sąd w Nowym Targu ze względu na jakość i ilość spraw oraz ze względu na zaciekość procesową ludności górskiej jest nader przeciążony, dlatego w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i w inte-

resie powagi c. k. Rządu ze względu na obcokrajowców Zakopane odwiedzających leży, aby sąd w Zakopanem jak najspieszniej został otwartym.

Ludność w kraju bez względu na narodowość czuje dobrze, że pod względem ilości sądów w Galicyi i możliwie szybkiego załatwiania spraw panują mniej normalne stosunki, czego dowodem są liczne petycje i wnioski poselskie o kreowanie nowych sądów.

Komisya prawnicza konstatuje, że wnioski i petycje w tym kierunku należyte są przez Wydział krajowy załatwiane i zgodnie z chwałami Sejmu, jak to z przedłożonych sprawozdań Wydziału krajowego wynika, dlatego nie chcąc powtarzać tego, co zgodnie ze stanem rzeczy w sprawozdaniach Wydziału krajowego jest zamieszczone, Komisya prawnicza członków Wysokiego Sejmu do tych sprawozdań odsyła.

Nie może jednak Komisya prawnicza pominąć uwag, które się nasuwają, czytając odpowiedzi Prezydów c. k. Sądów apelacyjnych na zapytania Wydziału krajowego o potrzebie utworzenia nowych Sądów lub o potrzebie wyłączenia poszczególnych gmin z okręgu jednego Sądu a przydzielenia ich do drugiego.

Otóż odpowiedzi te, które w pełnem brzmieniu w sprawozdaniach Wydziału krajowego są podane, w przeważnej części stoją na tem stanowisku, że ten lub ów Sąd nie powinien być dlatego kreowany, bo ilość ludności i obszar nie odpowiada ilości ludności i obszarowi innych galicyjskich sądów, że zatem nie byłoby odpowiedniego zajęcia dla urzędników sędziowskich i personelu sądowego, zaś co do wydzielenia gmin z okręgów sądowych powtarza się ten sam motyw tj. ubytek ludności w Sądzie, którego wydzielenie dotyczy a w następstwie tego brak zajęcia dla urzędników. Są oczywiście i motywa, które uzasadniają ujemne stanowisko Prezydów apelacyjnych, to też w tym kierunku Komisya prawnicza żadnych nie podnosi rekryminacyj.

Powyżej zaznaczono już, jaki jest stosunek ludności i obszarów w sądach innych prowincyj, a jaki jest stosunek w Galicyi, dlatego komisya prawnicza z motywów wyżej przez siebie dobitnie przedstawionych nie może podzielać zapatrywania Prezydów apelacyjnych, bowiem dążeniem być powinno wszystkich miarodajnych czynników, by wymiar sprawiedliwości, ciężar pracy, skoro za nadmiar pracy nie może być żadnego ekwiwalentu, do równomiernych zostały sprowadzone granic.

Co do wydzielenia poszczególnych gmin z poszczególnych sądów zaznaczyć należy to samo, co i przy dochodzeniach o kreowanie Sądów, że sprawy te należycie są prowadzone, że jednak Wydział krajowy natrafia na trudności o tyle, że czynniki, które mają głos w takich sprawach, bardzo często nader długo pozwalają czekać na odpowiedź na skierowane do nich zapytania i żądania wydania opinii.

Sprawy żandarmeryi.

W sprawozdaniu Komisji prawniczej z 3. października 1910 zauważyła Komisya przekroczenie budżetu w tym dziale, co się w dalszym ciągu rok rocznie powtarza, a to z powodu podwyższenia cen najmu mieszkań. Wskutek tej uwagi powziął Wysoki Sejm dnia 16. listopada 1910 uchwałę: „Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przy odnowieniu taryfy kwaterunkowej uwzględnione zostało ogólne podrożenie cen mieszkań, a odpowiednio do tego zaliczenie poszczególnych miejscowości do odnośnych klas taryfowych uległo gruntownej zmianie“.

Na wezwanie to nadeszło obwieszczenie Ministerstwa obrony krajowej i Ministerstwa skarbu z 14. lutego 1911 r.: Dz. pp. Nr. 28, na zasadzie którego ustanowiono na podstawie § 30. ustawy kwaterunkowej taryfę czynszów, obowiązującą od 1. stycznia 1911 do końca roku 1920 i zaliczenie gmin do jej dziesięciu klas.

Atoli przy rozprawach o budżecie krajowym z r. 1912 powziął Sejm dnia 14. lutego 1912 r. następującą uchwałę :

„Sejm stwierdzając, że c. k. Rząd rozporządzeniem obrony krajowej i Ministerstwa skarbu z 14. lutego 1911 r. ustanowioną taryfą czynszów kwaterunkowych wcale nie uwzględnił żądań, zawartych w rezolucyi uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu dnia 16. listopada 1910, jak również nie uwzględnił notorycznego podniesienia czynszowej wartości mieszkań, zaszłej od 14. grudnia 1910 roku: wzywa ponownie rząd, aby taryfę tę poddał rewizyi i zmienił odpowiednio do faktycznych stosunków czynszowych kraju.

Na wezwanie to nie ma dotąd odpowiedzi, jak również nie ma odpowiedzi na wezwanie o zaprowadzenie w urzędowaniu c. k. żandarmeryi języka polskiego.

Wskutek zażaleń ze strony licznych Wydziałów powiatowych, doszło do wiadomości Wydziału krajowego, że oddziały żandarmeryi domagają się od Zwierzchności gminnych poświadczeń w języku niemieckim, a szczególnie na ofertach, które właściciele domów składają co do najmu mieszkań na pomieszczenie posterunków i funkcyjnaryuszów c. k. żandarmeryi.

Wydział krajowy odniósł się do c. k. krajowej komendy żandarmeryi, aby wydała podwładnym organom odpowiednie pouczenie.

C. k. komenda przedstawiła tę sprawę Ministerstwu obrony krajowej, to zaś Ministerstwo oznajmiło Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem krajowej komendy żandarmeryi, że krajowa komenda żandarmeryi w myśl postanowienia c. k. Ministerstwa z 24./2. 1912 wyda odpowiednie polecenie komendom oddziałowym żandarmeryi, aby wymaganych potwierdzeń wysokości czynszu domagały się w tym języku, jaki jest w danej gminie jako urzędowy ogłoszony.

Wysoki Sejm uchwalił na poprzedniej sesji sejmowej kredyt w wysokości 487.000 koron na budowę koszar żandarmeryi, atoli Wydział krajowy nie zaciągnął dotyczącej pożyczki z powodu złego kursu obligacyj komunalnych i nie rozpoczął budowy. Przeczność tę Wydziału krajowego uznać należy.

Preliminarze dochodów i wydatków, jakoteż personalny stan c. k. Żandarmeryi zgodne są ze sprawozdaniami Wydziału krajowego, dlatego omawianie sprawy w tym kierunku odpada.

Fundacye.

W dziale tym prócz podwyższenia 10 inwalidom wsparcia dożywotniego z 60 koron na 120 koron rocznie na zasadzie reskryptu Wydziału krajowego z 17. stycznia 1913 l. 4415 nie zaszły żadne zmiany, któreby na uwagę zasługiwały.

Sprawy szupasowe.

Po zeszlórocznem podwyższeniu należitości na żywienie szupaśników nie ma w tej sprawie nic do nadmienienia.

Krajowa osada poprawcza dla nieletnich przestępców w Przedzielnicy.

Od szeregu lat przygotowywana sprawa utworzenia krajowej osady poprawczej dochodzi do urzeczywistnienia.

Na opóźnienie wpłynęły pertraktacje z c. k. Rządem, a dotyczyły one ustawowego uczestnictwa c. k. Rządu w kosztach budowy. Ostatecznie Wydział krajowy przez liczne przedstawienia wykołatał 40% kosztów budowy, a chociaż udział c. k. Rządu jeszcze w zupełności nie wpłynął, to przecież Wydział krajowy zastępując zaliczkowo Rząd, budowę zakładu doprowadził do tego stanu, że, już jak się sprawozdanie Wydziału krajowego wyraża, z dniem 1. lipca 1914 zakład do użytku częściowego będzie mógł być oddany. Działalność Wydziału krajowego w tym względzie z uznaniem podnieść należy.

Przez oddanie zakładu do użytku złagodzona zostanie w części bolączka społeczeństwa, o ile ona dotyczy niskiego poziomu moralności, coraz więcej rażącego u małoletnich przestępców. Zestawienia rachunkowe, odnoszące się do budowy, tok budowy i niewykonane części budowy, które z wiosną 1914 roku mają być wykończone, z całą ścisłością są w sprawozdaniu Wydziału krajowego przedstawione, dlatego też przedstawienie tych okoliczności się pomija z odesłaniem do dotyczącego sprawozdania.

Krajowy fundusz sierocy.

Fundusz ten powstał z części nadwyżek z obrotu kas sierocych zbiorowych a używany jest na wychowywanie sierót i dzieci na zaniedbanie narażonych.

Kosztom funduszu tego utrzymywanych było z końcem czerwca 1913 r. razem 432 dzieci a utrzymanie ich kosztuje rocznie sumę 94.512 kor.

Koszt ten znajduje pokrycie :

a) w zapasie kasowym pozostałym w roku 1912	4.435·79 K
b) w udziale w nadwyżkach z obrotu kas sierocych zbiorowych za rok 1913	89.065·63 „
c) w procentie rocznym od sumy zarezerwowanej 250.000 kor.	9.800— „
d) w procentach z chwilowej lokacji gotówki	200— „

Razem 103.501·42 K

Uchwałą z dnia 19 października 1910 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, aby jak najspieszniej przedłożył Radzie państwa projekt ustawy, mocą której kasy sieroce zbiorowe przekazywałyby krajom na cele wychowania dzieci bez opieki, zaniedbanych i na zaniechanie narażonych, całkowitą sumę nadwyżek z obrotu, jakie wypadną z końcem roku 1910 i lat następnych, zatrzymując tylko odpowiednią rezerwę.

W odpowiedzi na to Ministerstwo sprawiedliwości oznajmiło :

„Udziały w nadwyżkach z obrotu tych kas zostały ustawą z 10. stycznia 1913 Dz. u. p. N-8 przekazane krajom na razie do końca 1913 r.

O trwałe przekazanie tych udziałów wniósł c. k. Rząd do Izby poselskiej przedłożenie, które atoli dotąd nie zostało załatwione“.

Zapomogi dla pogorzalców.

Z uchwalonej na ten cel przez Wysoki Sejm dotacyi udzielił Wydział krajowy zapomogi 40 gminom w wysokości 8.150 kor., a w ten sposób wyczerpał całą dotację.

Sprawy dotyczące się podatków i należności.

Od dekretów służbowych urzędników i sług krajowych przypadły za rok 1912 należności w sumie 28.730 kor. 30 hal.

Z sumy tej pokrył fundusz krajowy połowę na mocy uchwał Wysokiego Sejmu z 20. października 1882 i z 15. października 1883 r. w sumie 12.846 kor. 14 hal. zaś reszta należności ściągnięta została z poborów służbowych dotyczących funkcyjarsów krajowych.

Na tem zamyka Komisya prawnicza swoje sprawozdanie i wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie z czynności departamentu VI. Wydziału krajowego za czas od 1. października 1911 do 30. czerwca 1912 r. i za czas od 1. lipca 1912 do końca czerwca 1913.

2) Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby wprowadzoną na zasadzie § 30. ustawy o kwaterunkach taryfę czynszową, a ustanowioną rozporządzeniem Ministerstwa obrony krajowej i Ministerstwa skarbu z 14. lutego 1911 r. Dz. p. p. N. 28. na czas od 1. stycznia 1911 do końca zoku 1920 poddał rewizyi i zmienił odpowiednio do faktycznych stosunków czynszowych w kraju.

3) Sejm ponawia uchwały swoje z lat poprzednich, dotyczące otwarcia nowych sądów obwodowych i powiatowych i wzywa c. k. Rząd, aby utworzył sądy obwodowe w Białej, w Bochni i Nowym Targu tudzież sądy powiatowe w Baranowie, Majdanie, Jagielnicy, Jezierzanach, Strzeliskach nowych, Uścierykach Zawałowie, Jaryczowie, Kozłowie, Magierowie i Zakopanem.

4) Sejm Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża c. k. Rządowi swe zdanie, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i dla dogodności mieszkańców gminy Hanaczowa i Hanaczówki leży wydzielenie ich wraz z obszarami dworskimi z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Glińianach a przydzielenie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Przemyślanach.

W ten sposób załatwioną została petycja gminy miasta Baranowa z 5. grudnia 1913 l. 194 o utworzenie sądu powiatowego w Baranowie.

Przewodniczący

Laskowski.

Sprawozdawca

Maiss.

